

**Izvještaj o monitoringu procesuiranja korupcije pred
sudovima i tužilaštvima u Bosni i Hercegovini 2015. i 2016.**

Juni, 2017

Uvod

Transparency International BiH (TI BiH) počevši sa 2009. godinom vrši kontinuirani monitoring procesuiranja korupcijskih krivičnih djela pred sudovima i tužilaštvima u BiH. Razlog posebnog fokusa na korupcijska krivična djela proizlazi iz samih karakteristika takvih krivičnih djela. Naime korupcijska krivična djela se umnogome razlikuju po svojim karakteristikama od tzv. klasičnih oblika kriminaliteta. Prije svega, najveći broj krivičnih djela iz oblasti klasičnog kriminaliteta vidljiv je, kao što su očite i posljedice, odnosno samo krivično djelo izaziva prepoznatljive promjene u vanjskom svijetu, te osoba oštećena nekim klasičnim oblikom kriminaliteta, ako je to naravno u mogućnosti, najčešće pravovremeno reagira na ugrožavanje svoga prava, slobode, vlasništva ili tjelesnog integriteta. Suprotno ovakvim karakteristikama, korupcijska krivična djela su po svojoj prirodi prikrivena. Korupcijska krivična djela se odvijaju u intimi aktera i bez žrtve i materijalnih posljedica djela, te je saznanje da se ovakvo krivično djelo i desilo znatno otežano.

Ovaj Izvještaj o analizi statističkih podataka pravosudnih institucija o efikasnosti i dijelom kvaliteta rada u otkrivanju, procesuiranju i sankcionisanju korupcijskih krivičnih djela za period 2015. i 2016. godine je djelimično uporediv sa ranijim izvještajima koje je TI BiH sproveo počevši sa 2009. godinom. Specifičnost ovog Izvještaja za period 2015. i 2016. godina, u odnosu na prethodne, jeste činjenica da su predmet analize procesuirana i sankcionisana korupcijska krivična djela koje je kao takve odredilo Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH (VSTV BiH). Naime, VSTV je u maju 2015. godine utvrdilo jedinstvenu Listu koruptivnih krivičnih djela¹, koja

¹ **Krivični zakon Bosne i Hercegovine** (Povreda slobode opredjeljenja birača Član 151., Odavanje tajnih podataka Član 164. stav 3. tačka a), Trgovina ljudima Član 186. stav 3. i 4., Krijumčarenje ljudi Član 189. stav 3. Primanje dara i drugih oblika koristi Član 217., Davanje dara i drugih oblika koristi Član 218., Protuzakonito posredovanje Član 219., Zloupotreba položaja ili ovlaštenja Član 220., Pronevjera u službi Član 221., Prijevera u službi Član 222., Posluga u službi Član 223., Kršenje zakona od strane sudije Član 238.

Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine (Član 186. stav 5. Povreda tajnosti pisma ili druge pošiljke, Član 195. Povreda slobode odlučivanja birača, Član 245. stav 2. i 3. Zloupotreba u stečajnom postupku, Član 247. Zloupotreba ovlasti u privrednom poslovanju, Član 248. stav 4. Zloupotreba u postupku privatizacije, Član 250. Zloupotreba procjene, Član 252. stav 2. Sklapanje štetnog ugovora, Član 254. stav 2. Odavanje i neovlašćeno pribavljanje poslovne tajne, Član 255. Odavanje i korišćenje burzovnih tajnih podataka, Član 297. Zloupotreba povjerenja, Član 353. Povreda sudske odluke o zabrani vršenja zvanja, djelatnosti ili dužnosti, Član 357. Povreda zakona od sudije, Član 380. Primanje dara i drugih oblika koristi, Član 381. Davanje dara i drugih oblika koristi, Član 382. Protuzakonito posredovanje, Član 383. Zloupotreba položaja ili ovlaštenja, Član 384. Pronevjera u službi, Član 385. Prijevera u službi, Član 386. Posluga u službi, Član 388. stav 3. Odavanje službene tajne,

Krivični Zakon Republike Srpske (Povreda tajnosti pisma ili drugih pošiljki Član 172. stav 3. u vezi sa stavom 2., Povreda slobode opredjeljenja birača Član 187. ukoliko je krivično djelo izvršeno radnjom „podmićivanja“, Podmićivanje pri izborima ili glasanju Član 189., Trgovina ljudima Član 198.a stav 5 Ukoliko je djelo iz stava (5) ovog člana, službeno lice učinilo „davanjem ili primanjem novca ili drugih koristi“, Trgovina maloljetnim licima Član 198.b stav 6. u vezi sa stavom 2. ukoliko se djelo iz stava 6. u vezi sa stavom 2. ovog člana izvrši davanjem novca ili druge koristi, Zloupotreba povjerenja Član 244. Ukoliko je počinitelj nosilac javnih ovlaštenja, Zloupotreba u stečajnom postupku ili postupku prinudnog poravnanja Član 261. stav 2. i 3. amo ukoliko se ostvari ili obeća korist. Zloupotreba ovlaštenja u privredi Član 263. stav 3. ako je učinitelj nosilac javnih ovlaštenja (javna preduzeća),

se u tužilaštvima zavode u KTK upisnik, koja će se kao takva u tužilaštvima i evidentirati, te statistički obrađivati čime se značajno otklonila dilema šta to zaista predstavljaju korupcijska krivična djela u BiH krivičnom zakonodavstvu. Naime, godinama je trajala naučna, stručna i društvena debata koja krivična djela su zapravo korupcijska krivična djela, te je odabir krivičnih djela čije trendove se treba pratiti bio otežan i nije bio uporediv od istraživanja do istraživanja, zavisno ko iste provodi. TI BiH je u prethodnim godinama za potrebe praćenja trendova pratio samo glave krivičnih zakona u BiH² koje se odnose na djela protiv službene i druge odgovorne dužnosti, i to upravo iz razloga nepostojanja jedinstvenog stava koja krivična djela normirana krivičnim zakonima u BiH predstavljaju korupcijska.

Dodatna vrijednost ovog Izvještaja u odnosu na izvještaje iz prethodnih godina se ogleda i u činjenici da će se ponuditi pregled i trendova efikasnosti procesuiranja KTK predmeta po pojedinim kantonalnim i okružnim tužilaštvima. Naime do sada se nudio isključivo pregled po entitetskim tužilačkim sistemima, a ne po pojedinačnom tužilaštvu, čime se nije mogla pratiti efikasnost određenog tužilaštva u odnosu na drugi unutar tužilačkog sistema.

Kao i prethodnih godina, predmet analize procesuiranja korupcijskih krivičnih djela predstavljaju statistički podaci koji su ustupljeni od strane VSTV-a BiH³ o radu pravosudnih institucija koje se odnose na period 2015.-2016. godina.

Ovaj monitoring izvještaj obuhvata:

- Opis trendova u procesuiranju korupcijskih krivičnih djela s obzirom na ukupan broj prijave u radu tužilaštava, sa dodatnim parametrima koje se odnose i na naredbe o nesprovođenju istrage;
- Opis trendova u procesuiranju korupcijskih krivičnih djela s obzirom na ukupan broj provedenih istraga, sa dodatnim parametrima koje se odnose i na naredbe o obustavi istraga;
- Opis trendova u procesuiranju korupcijskih krivičnih djela s obzirom na ukupan broj podignutih optužnica;

Neovlašćeno davanje poklona ili darova Član 268., Odavanje i neovlašćeno pribavljanje poslovne tajne Član 269. stav 3., Ukoliko je djelo iz stava 3. učinjeno iz koristoljublja, Pronevjera Član 348., Prevara u službi Član 349., Posluga član 350, Primanje mita Član 351., Davanje mita Član 352., Trgovina uticajem Član 353., Odavanje službene tajne Član 355. stav 3., Stav 3. ako je djelo izvršeno u vezi st.1 iz koristoljublja, Kršenje sudske odluke o zabrani vršenja dužnosti ili zanimanja Član 372., Ukoliko ako se radi omogućavanju obavljanja službene dužnosti od strane druge službene osobe., Povreda zakona od strane sudije Član 376

² Preciznije radi se o krivičnim djelima koja su propisana Krivičnim zakonom BiH (Glava XIX- krivična djela korupcije i krivična djela protiv službene i druge odgovorne dužnosti), Krivičnim zakonom FBiH (Glava XXXI- Krivična djela podmićivanja i krivična djela protiv službene i druge odgovorne dužnosti), Krivičnim zakonom RS (Glava XXVII- Krivična djela protiv službene dužnosti) i Krivičnim zakonom Brčko Distrikta BiH (Glava XXXI- Krivična djela podmićivanja i krivična djela protiv službene i druge odgovorne dužnosti).

³ Rješenje VSTV-a broj 01-07-10-18-32/2017 od 27. februara 2017. godine o odobravanju pristupa statističkim informacijama na zahtjev TI BiH i službenim dopisom VSTV-a broj 01-50-2-2457-3/2017 od 24.07.2017. godine .

- Opis trendova u broju i strukturi presuda za korupcijska krivična djela; i
- Opisu trendova u kaznenoj politici u osuđujućim presudama za korupcijska krivična djela.

Ovaj Izvještaj također prati statističke podatke koji ukazuju na stepen efikasnosti organa u procesuiranju korupcijskih krivičnih djela u svim fazama krivičnog postupka. Izvještajem se prate trendovi procesuiranja korupcije od faze zaprimanja prijava da je izvršeno korupcijsko krivično djelo, pokretanja istrage, podizanja optužnice pa do izrečene presude za ova krivična djela. Na ovaj način se na osnovu prikupljenih podataka može doći i do određenih zaključaka o trendovima efikasnosti pojedinačnih pravosudnih organa (u koje pored nadležnih sudova i tužilaštava, možemo ubrojati i tijela za provođenje zakona u BiH), kao i na trendove efikasnosti pravosudnih organa s obzirom na nivo vlasti kojima pripadaju. Može se smatrati da se ovi statistički podaci koriste najvećim dijelom kao pokazatelji efikasnosti rada pravosudnih organa u BiH.

Izvještaj djelimično omogućava i praćenje kvaliteta i efektivnosti rada pravosudnih institucija, prvenstveno tužilaštava, kroz statističke pokazatelje o broju osuđujućih, oslobađajućih i odbijajućih presuda, ali postojeći statistički podaci koji se vode u pravosudnim institucijama ne mogu ukazati na različite druge aspekte rada pravosudnih institucija u procesuiranju korupcijskih krivičnih djela koji govore o kvalitetu i efektivnosti rada. Posebno se ne mogu dobiti statistički podaci o npr. broju i karakteristikama lica koja se procesuiraju, ozbiljnosti djela i težine i kompleksnosti predmeta, posljedica krivičnih djela i pričinjene štete, te poduzetih radnji od strane tužilaštava i sudova u krivičnim postupcima za utvrđivanje odgovornosti za krivična djela. Ovakvi podaci koji ukazuju na kvalitet rada pravosudnih institucija se ne mogu prikupljati iz razloga što ne postoje razvijeni parametri koji će se na taj način zavoditi unutar tužilaštava.

Opis trendova u procesuiranju korupcijskih krivičnih djela s obzirom na ukupan broj prijava u radu tužilaštava u Bosni i Hercegovini

Podaci o ukupnom broju prijava u radu u tužilaštvima ukazuje na broj predmeta koji se nalaze u fazi prijave unutar tih pravosudnih institucija. **Ukupan broj prijava u radu unutar jednog tužilaštva ili tužilačkog sistema čini broj od ukupno neriješenih predmeta na početku promatrane godine i broja zaprimljenih prijava tokom promatrane godine.** U smislu praćenja efikasnosti i opterećenosti rada tužilaštava podaci o trendovima o ukupnom broju prijava u radu sa fokusom na ukupan broj prijava u radu za korupcijska krivična djela mogu ponuditi značajne nalaze koji se mogu koristiti, između ostaloga, u planiranju kadrovskih resursa tužilaštava.

Najveći dio prijava o krivičnom djelu, po pravilu, tužilaštva zaprimaju od strane agencija za provođenje zakona, ali iste mogu zaprimiti i od bilo kojeg drugog fizičkog ili pravnog lica. Prijave o počinjenom krivičnom djelu se mogu zaprimiti i anonimno.

U nastavku su prikazani trendovi ukupnih prijava u radu za sva krivična djela i ukupno prijava u radu za krivična djela korupcije (KTK) za period 2015. godina i 2016. godina. Podaci su prikazani po tužilačkom sistemu BiH, tužilačkom sistemu FBiH, tužilačkom sistemu RS i tužilačkom sistemu Brčko Distrikta. Nadalje, uzimajući u obzir da preko 90% krivičnih predmeta pokreću tužilaštva tužilačkog sistema FBiH i RS, u ovom Izveštaju će se posebno ukazati na efikasnost u procesuiranju po pojedinim kantonalnim i okružnim tužilaštvima.

Nivo tužilaštva	Ukupan prijava u radu		Ukupan prijava u radu za korupcijska krivična djela (KTK)		Udio prijava za KTK predmete u odnosu na ukupan broj prijava u radu	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Tužilaštvo BiH	1.391	1.538	199	211	14.3%	13.7%
Kantonalna tužilaštva ukupno (FBiH)	27.881	23.661	1.231	1.294	4.4%	5.5%
Okružna tužilaštva ukupno (RS)	12.589	11.103	395	500	3.1%	4.2%
Tužilaštvo Brčko Distrikta	371	334	22	18	5.9%	5.4%
Ukupno	42.232	36.636	1.847	2.023	4.3%	5.5%

Tabela br.1. Uporedni prikaz statističkih podataka o broju prijava u radu tužilaštava u BiH i broju prijava u radu za korupcijska krivična djela za period 2015.-2016. godina

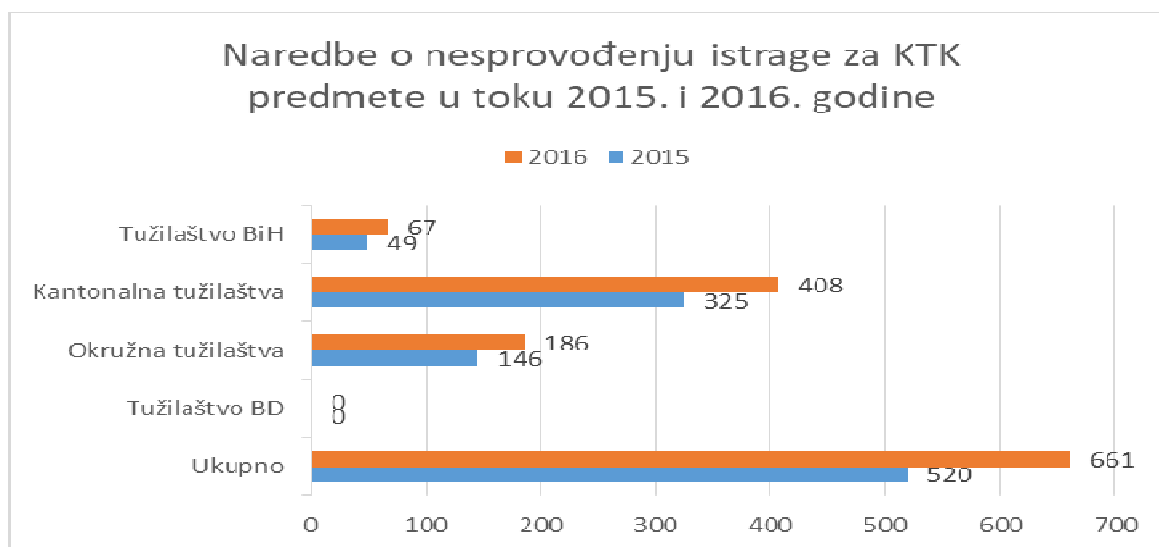
Nalazi:

- Tužilaštva u Bosni i Hercegovini su u 2016. godini imala za 13 % manje ukupno prijava u radu za sve predmete u odnosu na 2015. godinu. Tako je u 2016. godini bilo ukupno 36.636 prijava u radu što je za 5.596 prijava manje u odnosu na 2015. godinu kada je bilo ukupno 42.232 prijava u radu. Važno je naglasiti da je detaljnim uvidom u statističke podatke ovo umanjeno rezultat prvenstveno smanjenja broja neriješenih prijava iz prethodnih godina. Tužilaštvo BiH je jedino tužilaštvo u Bosni i Hercegovini u kojem je došlo do povećanja ukupnog broja prijava u radu.
- Do najvećeg smanjenja ukupnog broja prijava u radu je došlo u tužilačkom sistemu FBiH, gdje je zabilježeno smanjenje za 15% prijava u radu tokom 2016. u odnosu na 2015., odnosno smanjenje za 4.220 prijava. U tužilačkom sistemu RS je došlo do umanjena za 1.486 prijava u radu u 2016. u odnosu na 2015. godinu. Na nivou Tužilaštva Brčko Distrikta je također došlo do smanjenja ukupnih prijava u radu za 10%.
- Što se tiče prijava u radu za **korupcijska krivična djela**, u cjelokupnom tužilačkom sistemu BiH je došlo do neznatnog povećanja broja prijava u radu, tj. do povećanja od ukupno 176 prijava u radu za korupcijska krivična djela tokom 2016. u odnosu na 2015. U 2016. je zabilježeno 2.023 prijave u radu za korupcijska krivična djela, dok je u 2015. zabilježeno 1.847 prijava u radu za predmetna krivična djela.
- Do povećanja je došlo kako u broju neriješenih prijava tako i u broju novih zaprimljenih prijava za korupcijska krivična djela. Jedino smanjenje prijava u radu za krivična djela korupcije za 2016. u odnosu na 2015. je zabilježeno u tužilaštvu Brčko distrikta.
- Ipak, iako podaci nisu u potpunosti uporedivi sa ranijim izvještajima TI BiH, zbog različite metodologije prikupljanja podataka usljed nepostojanja jedinstvene liste KTK krivičnih djela, važno je naglasiti da su **trendovi značajno niži u odnosu na prethodne godine** koje su praćene prethodnim Izvještajima TI BiH. Naprimjer, u 2012⁴. godini zabilježeno je 3.174 korupcijska predmeta u radu pred tužilaštvima u BiH, kada su praćena samo krivična djela protiv službene i druge odgovorne dužnosti.
- Udio prijava u radu za korupcijska krivična djela u odnosu na ukupan broj prijava u radu za sve predmete je porastao u 2016. u odnosu na 2015. Tako je tokom 2016. godine zabilježen udio prijava korupcijskih krivičnih djela 5.5% u odnosu na ukupan broj prijava u radu dok je tokom 2015. zabilježen omjer od 4.3%. Prvenstveni razlog jeste činjenica da je došlo do smanjenja prijava u radu za sve predmete, te **i dalje je omjer prijava u radu za korupcijska krivična djela značajno nizak** posebno imajući u vidu da se Bosna i Hercegovina smatra zemljom gdje je prisutna visoka stopa korupcije.

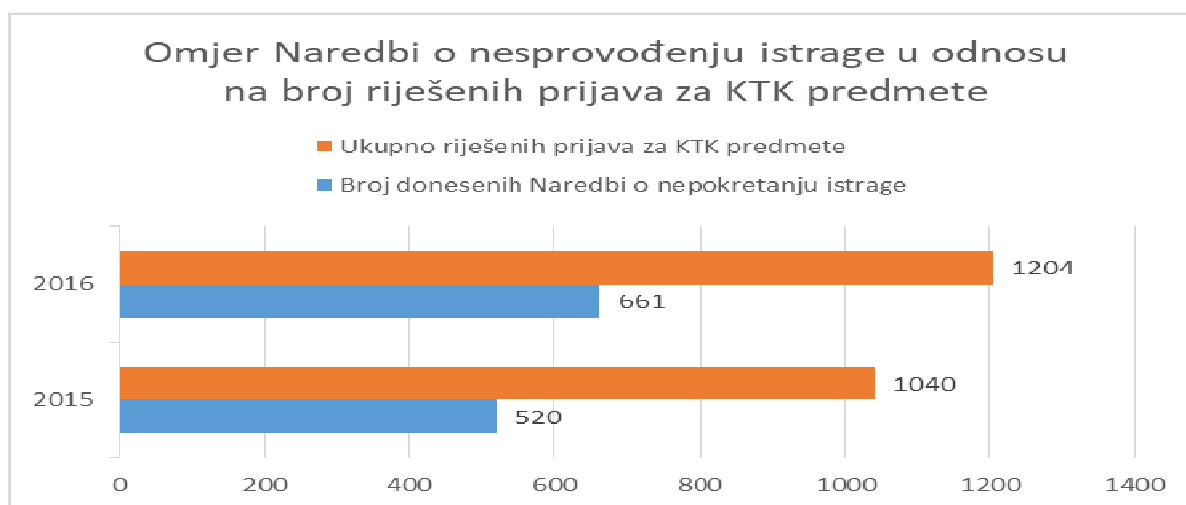
⁴ Vidi više u "Monitoring procesuiranja korupcije pred sudovima i tužilaštvima u Bosni i Hercegovini 2012. i 2013. - Ključni nalazi" dostupno na <https://ti-bih.org/wp-content/uploads/2014/12/Monitoring-procesuiranje-korupcije-2012-2013-Kljucni-nalazi1.pdf>

Kada se govori o riješenim prijavama koje je zaprimilo tužilaštvo tokom promatranih godina, iste se mogu riješiti na dva načina: tužilačkom odlukom Naredba za provođenje istrage i tužilačkom odlukom Naredba o nesprovođenju istrage.

Naredbe o nesprovođenju istrage se odnose na događaje koji su tužilaštvima prijavljeni od strane agencija za provođenje zakona, ili drugih fizičkih i pravnih lica, a donose ih nadležni tužioci kada se na osnovu prikupljenih i dostavljenih dokaza zaključi da ne postoji osnov sumnje da je određena osoba počinila krivično djelo, ili kada se utvrdi da djelo koje se navodi u prijavi ne predstavlja krivično djelo, ili nema obilježja krivičnog djela, i sl. Broj naredbi o nesprovođenju istrage ukazuje na podatke o broju zaprimljenih prijava koje ne predstavljaju kvalitetne prijave i na taj način opterećuju resurse tužilaštava.

Grafikon broj 1. broj naredbi o nesprovođenju istraga tokom 2015 i 2016 godine u tužilačkim sistemima u BiH

Grafikon broj 2 Omjer naredbi o nesprovođenju istraga u odnosu na broj riješenih prijava za KTK predmete

Nalazi:

- Na osnovu podataka dostavljenih od strane VSTV-a vidljivo je da je broj naredbi o nesprovođenju istrage za KTK predmete porastao sa 520 u toku 2015. na 661 u toku 2016. godine. .
- Najveći broj naredbi o nesprovođenju istraga za KTK predmete je zabilježen u tužilačkom sistemu FBiH gdje je tokom 2016. Godine doneseno 408 odluka o nesprovođenju istraga, dok u tužilaštvu Brčko Distrikta nije donijeta niti jedna naredba o nesprovođenju istrage za KTK predmete.
- Posebno je zabrinjavajuća činjenica da je od ukupnog broja riješenih prijava za korupcijska krivična djela u 2015. Godini u BiH (1.040) njih čak 50% ili 520 prijava riješeno naredbom o nesprovođenju istrage. U toku 2016. godine je procenat naredbi o nesprovođenju istrage povećan na skoro 55% u odnosi na ukupan broj riješenih prijava za korupcijska krivična djela, odnosno od 1.204 rješene prijave, 661 je riješena naredbom o nesprovođenju istrage.
- Evidentno je da ovakvi podaci mogu stvoriti negativnu sliku o samome pravosuđu i da se kontinuirano smanjuje povjerenje u pravosudne institucije, iako za ovakav veliki procenat naredbi o nesprovođenju istrage u pravilu nisu prvenstveno odgovorne pravosudne institucije već agencije za provođenje zakona i druga lica koja prijavljuju ova krivična djela.

Kantonalno tužilaštvo	Ukupno prijava u radu		Ukupno prijava u radu za korupcijska krivična djela (KTK)		Udio prijava za KTK predmete u odnosu na ukupan broj prijava	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
KT Bihać	3.724	3.163	169	139	4.5%	4.4%
KT Orašje	254	243	27	21	10.6%	8.6%
KT Tuzla	5.214	4.954	328	281	6.3%	5.6%
KT Zenica	3.749	3.448	129	123	3.4%	3.5%
KT Goražde	106	100	0	0	0%	0%
KT Travnik	1.495	1.287	0	1	0%	0.07%
KT Mostar	1.521	1.375	91	114	6%	8.3%
KT Široki Brijeg	396	374	33	42	8.3%	11.2%
KT Sarajevo	11.127	8.306	425	551	3.8%	6.6%
KT Livno	385	414	29	21	7.5%	5%
Ukupno	27.971	23.664	1231	1293	4.4%	5.4%

Tabela br. 2 Uporedni prikaz podataka o broju prijava u radu kantonalnih tužilaštava i broju prijava u radu za predmete krivičnih djela korupcije za period 2015.-2016. godina

Nalazi:

- Osim KT Livno, sva ostala kantonalna tužilaštva su imala smanjeni broj prijava u radu tokom 2016. u odnosu na 2015. godinu, te je kao što je već ranije navedeno, došlo do ukupnog smanjenja od 4.220 prijava u radu tokom 2016. u odnosu na 2015.
- Kod KT Mostar, KT Široki Brijeg i KT Sarajevo je došlo do povećanja prijava za korupcijska krivična djela, što je u konačnici uticalo da ukupan broj prijava u radu za korupcijska krivična djela u tužilačkom sistemu FBiH bude povećan tokom 2016. u odnosu na 2015. Posebno se ističe KT Sarajevo pred kojim se u 2016. povećao broj prijava za 126 prijava, u odnosu na 2015.
- Kao što je već ranije navedeno, omjeri prijava u radu korupcijskih krivičnih djela u odnosu na ukupno prijava u radu su i dalje na niskom nivou u obje promatrane izvještajne godine, te se poražavajućim smatra da uopšte nema prijava u radu za korupcijska krivična djela u KT Goražde, dok je u KT Travnik u toku 2015. i 2016. zabilježena samo jedna prijava (u 2016. godini).
- Neophodno je da kantonalna tužilaštva zauzmu proaktivan pristup u otkrivanju korupcijskih krivičnih djela, posebno uzimajući u obzir prikrivenu prirodu ovih krivičnih djela i da dodatno iniciraju otkrivanje ovih krivičnih djela od strane agencija za provođenje zakona.

Pojedinačna Okružna javna tužilaštva u RS	Ukupno prijava u radu		Ukupno prijava u radu za korupcijska krivična djela (KTK)		Udio prijava za KTK predmete u odnosu na ukupan broj prijava	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
OJT Banja Luka Posebni odjel	124	96	40	32	32%	33%
OJT Banja Luka	5.527	5.340	184	266	3.3%	5%
OJT Bijeljina	1.767	1.530	54	24	3%	1.5%
OJT Doboј	2.603	1.828	68	62	2.6%	3.4%
OJT Trebinje	851	754	28	26	3.3%	3.4%
OJT Istočno Sarajevo	1.706	1.442	19	26	1.1%	1.8%
RJT posebno odjeljenje	395	113	2	64	0.6%	56%
Ukupno	12.973	11.103	395	500	3.1%	4.2%

Tabela br. 3 Uporedni prikaz statističkih podataka o broju prijava u radu okružnih javnih tužilaštava i broju prijava u radu za predmete oznake KTK za period 2015.-2016. godina

Nalazi:

- Podaci iz Tabele broj 4 pokazuju da je u svim okružnim javnim tužilaštavima u Republici Srpskoj došlo do značajnog smanjenja broja prijava u radu za sva krivična djela.

- Ukupan broj prijava u radu za korupcijska krivična djela iako u porastu tokom 2016. u odnosu na 2015., zantno je manji od prethodnih godina, kada je za npr. u 2014⁵. za krivična djela protiv službene i druge odgovornosti bilo 993 prijave u radu.

Promatrajući sva četiri tužilačka sistema u BiH može se zaključiti da je **primjetan trend smanjenja prijava u radu za sve vrste krivičnih predmeta** i da je taj trend kontinuiran od 2012. godine. Takođe, iako ukupan broj prijava u radu za korupcijska krivična djela i omjer u odnosu na sva krivična djela raste u 2016. u odnosu na 2015., on i dalje nije zadovoljavajući, posebno ako se posmatraju ranije godine, gdje je taj broj bio znatno veći.

Primjetno je procentualno i veliko učešće naredbi o nesprovođenju istraga u odnosu na ukupan broj riješenih prijava i on iznosi skoro 55% u 2016. godini, što može ukazati da se usljed nekvalitetnih prijava opterećuju resursi tužilaštava, dok same tužilačke odluke mogu neopravdano da stvore lošu percepciju o radu pravosuđa. Neophodno je da pravosudne institucije na pravilan način izvještavaju javnost o kvalitetu prijava koje zaprimaju kako ne bi jedine snosile odgovornost za ovakve rezultate.

Na osnovu ovih brojki, ali i na osnovu drugih istraživanja rada pravosudnih institucija, može se zaključiti da **tužilaštva u Bosni i Hercegovini i dalje reaktivno pristupaju procesuiranju krivičnih djela**, što je prepoznato kao neefikasan pristup u otkrivanju i procesuiranju ovih nekласičnih krivičnih djela. Takođe, mali broj novozaprimljenih prijava za korupcijska krivična djela **može ukazati i na neefikasan rad agencija za provođenje zakona**, a posebno o nepovjerenju građana u pravosudni sistem u smislu ubijedenosti građana da će prijavljivanjem ovih krivičnih djela pravosudni sistem adekvatno reagovati.

⁵ Vidi na "Monitoring procesuiranja korupcije pred sudovima i tužilaštvima u Bosni i Hercegovini" dostupno na <https://ti-bih.org/wp-content/uploads/2014/12/Monitoring-procesuiranja-korupcije-16-12-2015.pdf>

Opis trendova u procesuiranju korupcijskih krivičnih djela s obzirom na ukupan broj istraga u radu tužilaštava u BiH

Podaci o ukupnom broju istraga u radu tužilaštava ukazuju na stanje i broj predmeta koji se nalaze u fazi istraga unutar tih pravosudnih institucija. Ukupan broj istraga u radu unutar jednog tužilaštva ili tužilačkog sistema čini broj od ukupno neriješenih istraga na početku promatrane godine i broja naređenih istraga tokom promatrane godine. Podaci o broju istraga u radu su posebno značajni za praćenje omjera prijave i istraga, odnosno efikasnosti u procesuiranju istih. Poseban fokus izvještaja je na broju istraga koje se odnose na korupcijska krivična djela kao i praćenje trendova istih.

U nastavku su prikazani trendovi ukupnih istraga u radu za sva krivična djela i ukupno istraga u radu za krivična djela korupcije (oznake KTK) za period 2015. i 2016. godina. Podaci su, kao i prethodno, prikazani po tužilačkom sistemu BiH, tužilačkom sistemu FBiH, tužilačkom sistemu RS-a i tužilačkom sistemu Brčko Distrikta. Nadalje, uzimajući u obzir da, kako je već ranije navedeno, preko 90% krivičnih predmeta pokreću i procesuiraju tužilaštva tužilačkog sistema FBiH i RS, u ovom Izvještaju će se posebno ukazati i efikasnost u procesuiranju po pojedinim kantonalnim i okružnim tužilaštvima.

Nivo tužilaštva	Ukupno istraga u radu		Ukupno istraga u radu za krivična djela korupcije (KTK)		Udio istraga za KTK predmete u odnosu na ukupan broj istraga	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Tužilaštvo BiH	814	897	51	54	6.2%	6%
Kantonalna tužilaštva ukupno	14.900	13.085	378	343	2.5%	2.6%
Okružna tužilaštva ukupno	9.323	8.285	166	193	2.3%	4.2%
Tužilaštvo Brčko Distrikta	478	402	39	26	8.1%	6.4%
Ukupno	25.515	22.669	634	616	2.5%	2.7%

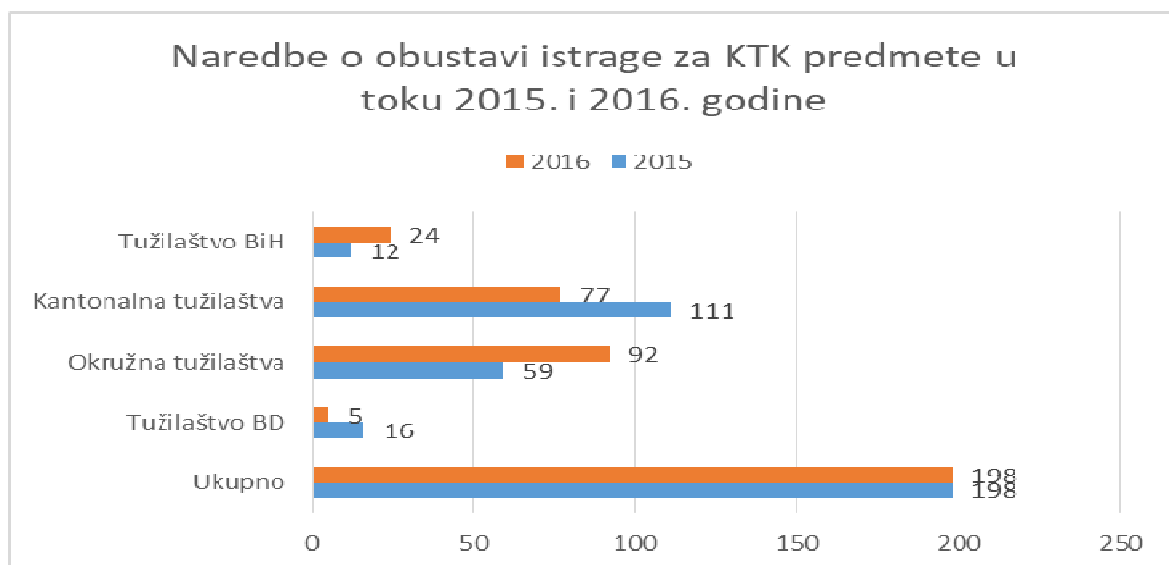
Tabela br. 4 Uporedni prikaz statističkih podataka o broju istraga u radu tužilaštava u BiH i broju istraga u radu za predmete korupcijskih krivičnih djela za period 2015.-2016. godina

- Tužilaštva u Bosni i Hercegovini su tokom 2016. zabilježila 11% manje istraga u radu u odnosu na 2015. Preciznije, tokom 2016. imali su ukupno 22.669 istraga u radu ili za 2.864 manje istraga u odnosu na 2015., kada je bilo ukupno 25.515 istraga. Iako je legitimni cilj da se smanjuje broj neriješenih istraga, ipak se očekuje da se poveća broj naređenih istraga u tužilaštvima, a posebno za korupcijska krivična djela. Evidentno je i da se broj ukupnih istraga u radu smanjuje u odnosu na prethodni period, pa je tako npr. u 2011. zabilježeno ukupno 28.849 istraga u radu.

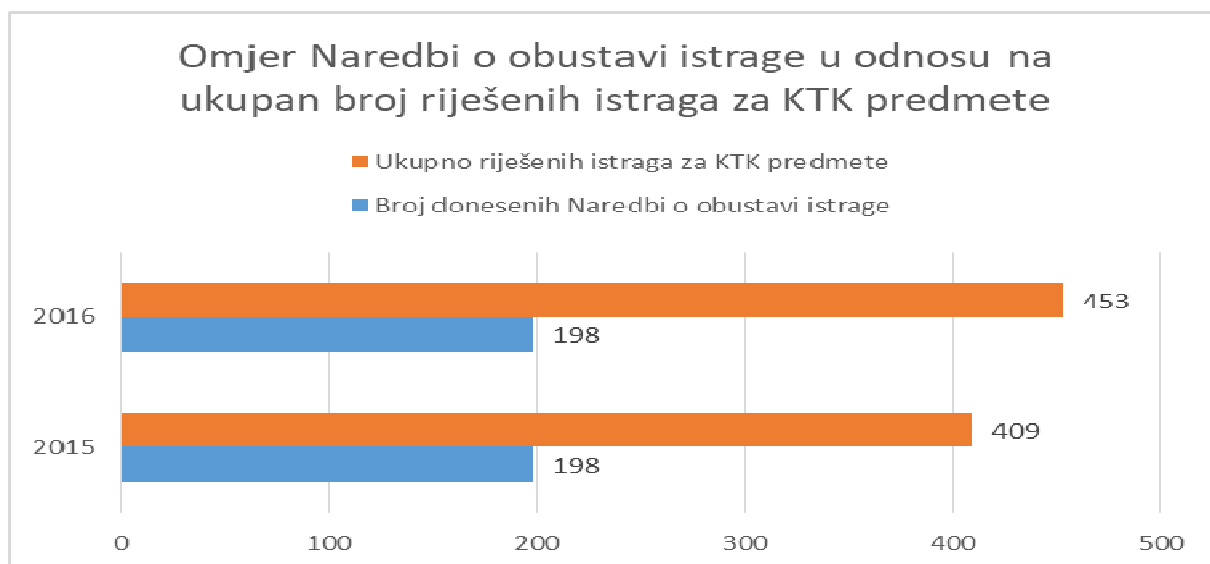
- **U tužilaštvima u BiH se smanjuje broj istraga za korupcijska krivična djela**, te je tokom 2016. (616 istraga) iako neznatno, došlo do smanjenja od 3% u odnosu na 2015 (634). Ovo je posebno je zabrinjavajuće kada se uporedi sa podatkom da su tužilaštva u BiH tokom 2012⁶. imala 1.464 istraga u radu za krivična djela protiv službene i druge odgovorne dužnosti, te se broj istraga u radu kontinuirano smanjuje od 2012. Godine, što znači da je 2016. došlo do umanjena od čak 74% u poređenju sa 2012.
- Samo je u Tužilaštvu BiH došlo do povećanja ukupnog broja broja istraga tokom 2016. u odnosu na 2015., dok je u Tužilaštvu BD i u tužilačkim sistemima entiteta došlo do smanjenja.
- **Omjer istraga u radu za korupcijska krivična djela u odnosu na broj istraga u radu za sve krivične predmete je i dalje vrlo nizak** - za 2016. za sva tužilaštva u BiH iznosi 2.7%, odnosno 2.5% u 2015.
- Samo Tužilaštvo BiH i Tužilaštvo BD imaju nešto veće omjere istraga u radu za korupcijska krivična djela u odnosu na tužilačke sisteme FBiH i RS, ali su i oni i dalje u padu u 2016. godini u odnosu na 2015.

Kada je riječ o rješavanjima istrage, iste mogu biti riješene na dva načina, i to: podizanjem optužnice i tužilačkom odlukom Naredba o obustavi istrage. Naredba o obustavi istrage je tužilačka odluka koja se donosi u slučaju kada je prethodno u predmetu donijeta Naredba o provođenju istrage. Naredba o obustavi istrage se donosi kada iz prikupljenih dokaza ne proizilazi osnovana sumnja da je osumnjičena osoba počinila krivično djelo, kao i u slučaju smrti osumnjičene osobe. Dalje u tekstu su prikazani podaci za broj obustava istraga u odnosu na ukupan broj istraga u radu, kao i broj obustava istraga u odnosu na ukupan broj riješenih istraga.

⁶ Vidi više u "Monitoring procesuiranja korupcije pred sudovima i tužilaštvima u Bosni i Hercegovini 2012. i 2013. - Ključni nalazi" dostupno na <https://ti-bih.org/wp-content/uploads/2014/12/Monitoring-procesuiranje-korupcije-2012-2013-Kljucni-nalazi1.pdf>

Grafikon broj 3. broj naredbi o obustavi istrage tokom 2015 i 2016 godine u tužilačkim sistemima u BiH

Grafikon broj 4 Omjer naredbi o obustavi istrage u odnosu na ukupan broj riješenih istraga

Nalazi:

- Broj tužilačkih odluka koje se odnose na naredbe o obustavi istraga za korupcijska krivična djela je ostao jednak u 2016. godini, kao i u 2015. godini kada je doneseno ukupno 198 odluka o obustavi istraga. Najveće povećanje broja naredbi o obustavi istraga u 2016. godini naspram 2015. godine je zabilježeno pred tužilačkim sistemom RS-a, dok je značajno smanjen broj naredbi o obustavi istraga u 2016 godini u odnosu na 2015. godinu u tužilačkom sistem FBiH.

- U 2015. godini je pred svim tužilaštvima u Bosni i Hercegovini od 409 riješenih istraga njih 198 ili 44% riješeno naredbama o obustavi istraga, dok je u 2016. godini njih čak 48% riješeno upravo naredbama o obustavi istraga.
- Ovakav visok procenat tužilačkih odluka o obustavi istraga svakako može uticati negativno na percepciju javnosti o radu tužilaštava, gdje skoro svaka druga naređena istraga završava tužilačkom odlukom o obustavi istrage u BiH.

Kantonalno tužilaštvo	Ukupno istraga u radu		Ukupno istraga u radu za krivična djela korupcije (KTK)		Udio istraga za KTK predmete u odnosu na ukupan broj istraga	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
KT Bihać	2.243	1.798	78	55	3.5%	3%
KT Orašje	252	245	21	15	8.3%	6.1%
KT Tuzla	3.243	2.872	115	67	3.5%	2.3%
KT Zenica	2.573	2.432	50	43	1.9%	1.8%
KT Goražde	92	79	0	0	0%	0%
KT Travnik	1.676	1.311	3	5	0.2%	0.4%
KT Mostar	1.130	984	28	44	2.5%	4.5%
KT Široki Brijeg	417	333	26	18	6.2%	5.4%
KT Sarajevo	2.956	2.679	49	81	2.5%	4.3%
KT Livno	318	352	8	15	2.5%	4.3%
Ukupno	14.900	13.085	378	343	2.5%	2.6%

Tabela br.5 Uporedni prikaz statističkih podataka o broju istraga u radu kantonalnih tužilaštava i broju istraga u radu za predmete oznake KTK za period 2015.-2016. godina

- Sva kantonalna tužilaštva imaju smanjenje broja istraga u radu za sve krivične predmete u 2016. godini u odnosu na 2015., osim u KT Livno koje ima povećanje broja istraga u radu. Tako je tokom 2016. godine u FBiH je došlo do smanjenja ukupnog broja istraga za 1.815 predmeta ili manje za 12% u odnosu na 2015.
- Takođe, na nivou tužilačkog sistema FBiH došlo je do umanjenja broja istraga u radu za korupcijska krivična djela za 10% u 2016.,upoređujući sa 2015. godinom. Posebno se ističe negativan podatak da se istrage u radu za korupcijska krivična djela kontinuirano umanjuju, pa je tako tokom 2012. godine zabilježeno 768 istraga u radu za krivična djela protiv službene i druge odgovorne dužnosti⁷, što znači da je 2016. došlo do umanjenja od čak 55% u poređenju sa 2012. godinom.

⁷ Vidi više u "Monitoring procesuiranja korupcije pred sudovima i tužilaštvima u Bosni i Hercegovini 2012. i 2013. - Ključni nalazi" dostupno na <https://ti-bih.org/wp-content/uploads/2014/12/Monitoring-procesuiranje-korupcije-2012-2013-Kljucni-nalazi1.pdf>

- Od pojedinačnih tužilaštava u tužilačkom sistemu FBiH samo su KT Mostar, KT Sarajevo, KT Travnik i KT Livno imali povećanje broja istraga za korupcijska krivična djela u 2016. godini u odnosu na 2015., dok je ostalih sedam kantonalnih tužilaštava zabilježilo pad broja istraga za korupcijska krivična djela.
- Omjer istraga korupcijskih krivičnih djela u odnosu na broj istraga za sva krivična djela je na posebno niskom nivou, te je tako u 2015. zabilježen omjer od 2.5%, dok je u 2016. omjer od 2.6%, što zaista u cjelini čini negativan rezultat.

Pojedinačna Okružna javna tužilaštva u RS	Ukupno istraga u radu		Ukupno istraga u radu za korupcijska krivična djela (KTK)		Udio istraga za KTK predmete u odnosu na ukupan broj istraga	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
OJT Banja Luka Posebni odjel	50	45	10	8	20%	18%
OJT Banja Luka	4.584	4.343	48	92	1%	2.1%
OJT Bijeljina	1.207	1.075	41	28	3.4%	2.6%
OJT Doboj	1.833	1.271	48	35	2.6%	2.7%
OJT Trebinje	550	588	13	13	3.3%	3.4%
OJT Istočno Sarajevo	1.084	889	4	10	0.4%	1.1%
RJT posebno odjeljenje	15	44	2	7	0.6%	56%
Ukupno	9.323	8.255	166	193	3.1%	4.2%

Tabela br.6 Uporedni prikaz statističkih podataka o broju istraga u radu okružnih tužilaštava i broju istraga u radu za predmete korupcijskih krivičnih djela za period 2015.-2016. godina

- I u tužilačkom sistemu RS došlo je do značajnog smanjenja ukupnog broja istraga za sva krivična djela, te je tako tokom 2016. godine zabilježeno za 12% manje istraga u odnosu na period i 2015. Ono što je važno napomenuti da se broj istraga u radu za sva krivična djela u tužilačkom sistemu RS nije značajno smanjivao unazad pet godina.
- Što se tiče broja istraga u radu za korupcijska krivična djela evidentno je da je došlo do povećanja broja u 2016. u odnosu na 2015. godinu što svakako predstavlja napredak. Međutim važno je naglasiti da je u prethodnim godinama taj broj bio znatno veći, pa je tako npr. u 2012 zabilježeno čak 614 istraga u radu za korupcijska krivična djela.
- U OJT Banja Luka je došlo do najvećeg povećanja broja istraga u radu za korupcijska krivična djela u 2016. u odnosu na 2015. godinu, gdje je došlo do povećanja od skoro 100%. Do povećanja je došlo još i OJT Istočno Sarajevo i u Republičko javno tužilaštvo posebno odjeljenje za suzbijanje korupcije, organizovanog i najtežih oblika privrednog kriminala. U ostalim okružnim javnim tužilaštvima je došlo do smanjenja istraga u radu za korupcijska krivična djela u 2016. godini u odnosu na 2015. godinu.

Posmatrajući ukupan broj istraga u radu za korupcijska krivična djela može se zaključiti da je došlo do blagog smanjenja istraga za korupcijska krivična djela u 2016., poredeći je sa 2015. godinom. Posebno je zabilježen značajan pad u tužilačkom sistemu FBiH i u Tužilaštvu BD, dok

je u Tužilaštvu BiH i tužilačkom sistemu RS došlo do blagog povećanja istraga za korupcijska krivična djela.

Ono što posebno zabrinjava jeste kontinuirani pad broja istraga, a posebno novonaređenih za korupcijska krivična djela u odnosu na prethodne godine od kada TI BiH prati trendove u efikasnosti procesuiranja korupcijskih krivičnih djela. Ovakvi podaci ukazuju da je procesuiranje korupcijskih krivična djela i dalje nedostatno.

Opis trendova u procesuiranju korupcijskih krivičnih djela s obzirom na ukupan broj podignutih optužnica u tužilaštvima u Bosni i Hercegovini

Nivo tužilaštva	Ukupno podignutih optužnica		Ukupno podignutih optužnica za krivična djela korupcije (KTK)		Udio podignutih optužnica za KTK predmete u odnosu na ukupan broj podignutih optužnica	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Tužilaštvo BiH	183	174	16	7	8.7%	4%
Kantonalna tužilaštva ukupno	9.798	8.636	146	121	1.5%	1.4%
Okružna tužilaštva ukupno	5.085	4.438	64	51	1.2%	1.1%
Tužilaštvo Brčko Distrikta	295	234	13	14	4.4%	6%
Ukupno	15.361	13.482	239	193	1.5%	1.4%

Tabela broj 7. Uporedni prikaz statističkih podataka o broju podignutih optužnica koja su podigla tužilaštva u BiH, te broju podignutih optužnica za korupcijska krivična djela

- Tužilaštva u Bosni i Hercegovini su značajno smanjila ukupan broj podignutih optužnica za sva krivična djela u 2016. u odnosu na 2015. Preciznije, tokom 2016. tužilaštva u BiH su podigla 1.879 optužnica manje u odnosu na 2015., odnosno podigli su 12% manje optužnica. Do smanjenja ukupnog broja podignutih optužnica došlo je na svim nivoima pravosudne vlasti u Bosni i Hercegovini.
- Takođe, broj podignutih optužnica za korupcijska krivična djela je u padu te je zabilježeno 20% manje podignutih optužnica za krivična djela korupcije. Ukupan broj podignutih optužnica se smanjio i u odnosu na prethodne godine, kada je npr. u 2014. godini broj potvrđenih optužnica za krivična djela korupcije bio 274.
- Promatrajući omjere podignutih optužnica za korupcijska krivična djela u odnosu na ukupan broj podignutih optužnica i dalje se može primijetiti da su rezultati iznimno nezadovoljavajući. Tako je u 2015. godini omjer podignutih optužnica za korupcijska krivična djela u odnosu na ukupan broj podignutih optužnica iznosio 1.5%, dok je za 2016. godinu isti omjer iznosi 1.4%.

Kantonalno tužilaštvo	Ukupno podignutih optužnica		Ukupno podignutih optužnica za korupcijska krivična djela (KTK)		Udio podignutih opt. za KTK predmete u odnosu na ukupan broj podignutih opt.	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
KT Bihać	1.661	1.331	21	14	1.2%	1%
KT Orašje	150	161	5	6	3.3%	3.7%
KT Tuzla	2.429	2.065	77	32	3.1%	1.5%
KT Zenica	1.824	1.675	22	19	1.2%	1.1%
KT Goražde	83	67	0	0	0%	0%
KT Travnik	1.279	965	0	3	0%	0.3%
KT Mostar	674	596	8	13	1.1%	2.2%
KT Široki Brijeg	226	206	5	7	2.2%	3.4%
KT Sarajevo	1.198	1.260	5	18	0.4%	1.4%
KT Livno	274	310	3	9	1.1%	2.9%
Ukupno	9.798	8.636	146	121	1.5%	1.4%

Tabela broj 8. Uporedni prikaz statističkih podataka o broju podignutih optužnica koja su podigla kantonalna tužilaštva, te broju podignutih optužnica za korupcijska krivična djela

- Kantonalna tužilaštva su takođe značajno smanjila broj podignutih optužnica za sva krivična djela u 2016. godini naspram 2015., odnosno podigli su 1.160 manje optužnica u odnosu na 2015. godinu. S tim da su KT Orašje, KT Sarajevo i KT Livno imali povećanje ukupnog broja podignutih optužnica u 2016. godini u odnosu na 2015.
- Takođe, broj ukupno podignutih optužnica za korupcijska krivična djela je tokom 2016. u padu u odnosu na 2015., kada je zabilježeno 17% manje podignutih optužnica, s tim da su KT Orašje, KT Travnik, KT Mostar, KT Široki Brijeg, KT Sarajevo i KT Livno imali povećan broj optužnica u 2016. u odnosu na 2015. godinu.
- **KT Goražde ni u jednoj promatranoj godini nije podiglo ni jednu optužnicu za korupcijska krivična djela.**
- Najveći pad je zabilježen u broju podignutih optužnica kod KT Tuzla, gdje je tokom 2015. godine podignuto 77 optužnica, u odnosu na 2016. kada su imali podignute 32 optužnice. Međutim KT Tuzla i dalje ostvaruje najveći broj podignutih optužnica za korupcijska krivična djela, te je u 2015. KT Tuzla podiglo skoro isti broj optužnica za krivična djela kao i sva ostala tužilaštva zajedno u tužilačkom sistemu FBiH. U 2016. godini je KT Tuzla podiglo takođe najviše optužnica za korupcijska krivična djela u tužilačkom sistemu FBiH.
- Posebno je zabrinjavajuća činjenica da ukupnom omjeru podignutih optužnica za korupcijska krivična djela u odnosu na ukupan broj podignutih optužnica za sva krivična djela u tužilačkom sistemu FBiH nije iznad 1.5% kako u 2015. godini, tako ni u 2016. godini.

Pojedinačna Okružna javna tužilaštva u RS	Ukupno podignutih optužnica		Ukupno podignutih optužnica za korupcijska krivična djela (KTK)		Udio podignutih opt. za KTK predmete u odnosu na ukupan broj podignutih opt.	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
OJT Banja Luka Posebni odjel	14	3	5	1	35%	33%
OJT Banja Luka	2.334	2.215	20	26	0.8%	1.2%
OJT Bijeljina	815	652	22	8	2.7%	1.2%
OJT Doboj	988	785	17	12	1.7%	1.5%
OJT Trebinje	341	325	3	0	0.9%	0%
OJT Istočno Sarajevo	591	452	1	4	0.2%	0.9%
RJT posebno odjeljenje	2	6	1	0	50%	0%
Ukupno	5.085	4.438	69	51	1.4%	1.1%

Tabela broj 9. Uporedni prikaz statističkih podataka o broju podignutih optužnica koja su podigla okružna javna tužilaštva, te broju podignutih optužnica za korupcijska krivična djela

- I tužilaštva u tužilačkom sistemu RS su zabilježila značajno smanjenje broja podignutih optužnica za sva krivična djela u 2016. godini u odnosu na 2015., kada je podignuto 647 optužnica manje, odnosno procentualno 13% manje. Sva tužilaštva osim novo uspostavljenog posebnog odjeljenja u Republičkom javnom tužilaštvu imaju manje podignutih optužnica za sva krivična djela u 2016. godini naspram broja podignutih optužnica u 2015. godini.
- Takođe, ionako mali broj podignutih optužnica za korupcijska krivična djela je manji za 26% u 2016. godini u odnosu na broj podignutih optužnica u 2015. godini.
- OT Banja Luka i OT Istočno Sarajevo su jedina tužilaštva koja su imala neznatno povećanje broja podignutih optužnica za korupcijska krivična djela u 2016. godini.
- **OT Trebinje tokom 2016. godine nije podiglo niti jednu optužnicu za korupcijska krivična djela.**
- Posebno je zabrinjavajuća činjenica da udio podignutih optužnica za korupcijska krivična djela u odnosu na ukupan broj podignutih optužnica za sva krivična djela u tužilačkom sistemu RS nije iznad 1.4% kako u 2015. godini, tako ni u 2016. godini, gdje je taj procenat tek neznatno iznad 1%.

Broj podignutih optužnica kako za sva krivična djela tako i za korupcijska krivična djela je u kontinuiranom padu već duži niz godina. Ovakvi podaci mogu biti vrlo zabrinjavajući, posebno uzimajući u obzir da se ljudski i materijalni kapaciteti tužilaštava u kontinuitetu jačaju. Posebno zabrinjava mali broj podignutih optužnica za korupcijska krivična djela, kao i stalni trend smanjenja istih. Samo mali broj tužilaštava, poput KT Tuzla ima nešto veći broj podignutih optužnica za korupcijska krivična djela. Takođe, pojedina tužilaštva nisu zabilježila niti jednu podignutu optužnicu u promatranim periodima, što je izuzetno poražavajuće s obzirom na opštu prisutnost korupcijskih krivičnih djela u Bosni i Hercegovini. Omjeri podignutih optužnica za korupcijska krivična djela u odnosu na broj podignutih optužnica za sva krivična djela su zanemarujući i ne prelaze omjer od 1.5%.

Opis trendova u broju i strukturi presuda za korupcijska krivična djela

Kvalitet rada tužilaštava u Bosni i Hercegovini se ogleda prvenstveno u strukturi i vrstama sudskih odluka koje su donesene po pokrenutom krivičnom postupku, odnosno po podignutim optužnicama. Cilj podizanja optužnice od strane tužilaštva jeste da, s obzirom na to da je u toj fazi krivičnog postupka izvjesna osnovana sumnja da je krivično djelo učinjeno, nadležni sud donese osuđujuću presudu. Sudska odluka u krivičnom postupku u ovom promatranom kontekstu su *odbijajuća presuda, oslobađajuća presuda, osuđujuća presuda i odluka o obustavi krivičnog postupka*. Očekivani cilj tužilaštava, ali i šire društvene zajednice je da se nakon što sud potvrdi osnovanost optužnice, donese što veći omjer osuđujućih presuda, a posebno s obzirom na to da se smatra da se u prethodnim fazama krivičnog postupka potvrdila osnovanost sumnje da je učinjeno krivično djelo i ko je učinilac takvog krivičnog djela. Posebna zainteresovanost stručne, ali i šire društvene zajednice, jeste da kvalitet rada tužilaštava, odnosno adekvatan omjer osuđujućih presuda naspram drugih sudskih odluka za korupcijska krivična djela bude visok, posebno uzimajući u obzir visok broj tužilačkih odluka o nesprovođenju istrage i obustavi istrage odnosno velikom broju predmeta koje sud ni ne procesuiraju već se okončavaju u fazi prijave ili fazi istrage.

S tim u vezi, u nastavku su dati podaci o broju odbijajućih presuda, broju oslobađajućih presuda, broju osuđujućih presuda i broju donesenih rješenja o obustavi postupka za korupcijska krivična djela. Ovakve sudske odluke su prikazane za 2015. i za 2016. godinu. Poseban osvrt je dat na omjer osuđujućih presuda u odnosu na ukupan broj donesenih sudskih odluka. Nadalje, uzimajući u obzir da, kako je već ranije navedeno, preko 90% krivičnih predmeta pokreću i procesuiraju tužilaštva iz tužilačkog sistema RS i FBiH, u ovom Izvještaju će se posebno ukazati i na podatke o vrstama sudskih odluka za korupcijska krivična djela po pojedinim kantonalnim i okružnim javnim tužilaštvima.

	Odbijajuće presude		Oslobađajuće presude		Osuđujuće presude		Rješenje o obustavi postupka		Ukupno		Omjer osuđujućih presuda u odnosu na ukupan broj donesenih sudskih odluka	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Ukupno	1	4	14	22	88	149	2	2	105	177	84%	84%

Tabela broj 10. Upporedni prikaz statističkih podataka o vrstama i broju presuda za korupcijska krivična djela koja su pokrenula tužilaštva u Bosni i Hercegovini.

U Bosni i Hercegovini je tokom 2016. godine donesena 175 sudskih odluka ili 70 više sudskih odluka u odnosu na 2015. godinu kada je doneseno 105 sudskih odluka. U 2015. godini je omjer osuđujućih presuda u odnosu na ukupan broj sudskih odluka iznosio 84%, te je isti omjer zabilježen i tokom 2016. godine.

- U 2015. godini je u BiH doneseno ukupno **105 sudskih odluka za korupcijska krivična djela**, s tim da je od toga doneseno **2 rješenja o obustavi, 1 odbijajuće presude, 14 oslobađajućih i 88 osuđujućih presuda**. Ovi podaci ukazuju da je **omjer osuđujućih presuda 84%**.

U 2016. godini je doneseno ukupno 177 sudskih odluka, od toga je doneseno **2 rješenja o obustavi postupka, 4 odbijajuće presude, 22 oslobađajuće presude i 149 osuđujućih presuda**.

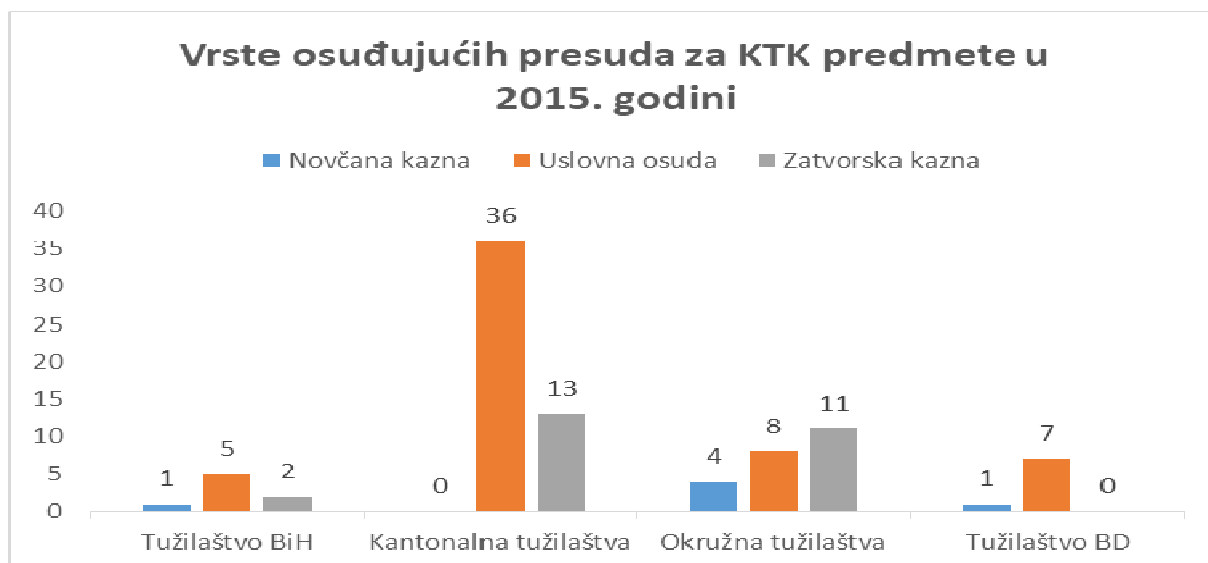
Kada se posmatraju ostvareni rezultati i kvalitet rada tužilaštava u Bosni i Hercegovini koji se odnose na omjer osuđujućih presuda u odnosu na ostale presude, može se reći da su procenti relativno visoki. Također u 2016. godini došlo do povećanja broja osuđujućih presuda za korupcijska krivična djela u odnosu na prethodnu godinu i do jednakog omjera osuđujućih u odnosu na ukupan broj sudskih odluka. Ipak iako su omjeri znatno visoki evidentno je da se u BiH procesuiraju uglavnom tzv. „niska korupcija“ na što su ukazali i podaci koje je prikupio TI BiH tokom svog istraživanja 2015. godine. Analizom profila izvršilaca korupcijskih krivičnih djela, dolazi se do činjenice da se u BiH procesuiraju većinom osobe koje imaju srednju stručnu spremu (III ili IV stepen) i to čak u 73% od ukupnog broja optuženika, dok se osobe sa visokom stručnom spremom procesuiraju u ukupnom omjeru od 25% osoba. Međutim posebno je zabrinjavajuća činjenica da se osobe koje imaju stručnu spremu VSS većinom oslobađaju u čak 70% slučajeva, što dodatno može ukazati na veoma loše trendove u procesuiranju, te ovi podaci mogu i trebaju poslužiti za planiranje istražnih metoda u procesuiranju korupcije.

Opis trendova u vrsta i strukture u osuđujućih presuda za korupcijska krivična djela

Uzimajući u obzir da su zapriječene kazne za korupcijska krivična djela u krivičnim zakonima u BiH znatno oštrije u odnosu na druga krivična djela, kao i činjenicu da je opšta percepcija da je kaznena politika generalno blaga, u sklopu izvještaja ista je analizirana za predmetna krivična djela. Praksa sudskih instanci u vezi sa krivično pravnim reagovanjem na kriminalitet je često predmet interesovanja, kako javnosti koja je najčešće upoznata sa istom putem medijskih obavještenja, tako vrlo često i od strane naučne i stručne javnosti.

S obzirom na često vrlo nedostajuće sveobuhvatne podatke o kaznenoj politici za korupcijska krivična djela, posebno u smislu kontinuiranih trendova, TI BiH smatra posebno značajnim da se prateći trendove i za ove podatke, široj stručnoj i društvenoj javnosti analiziraju i predoče ovi rezultate.

S tim u vezi, za četiri tužilačka sistema su analizirane sve vrste osuđujućih presuda koje su izrečene pred nadležnim sudovima u Bosni i Hercegovini.

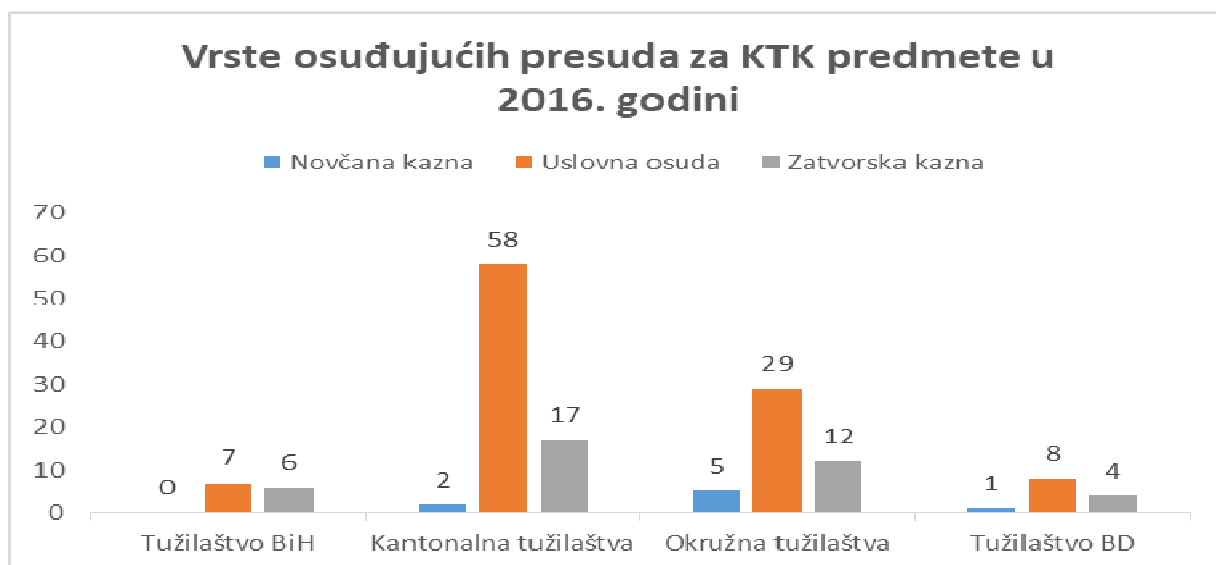

Grafikon broj 5. Vrste osuđujućih presuda za korupcijska krivična djela u 2015. godini

- Na nivou cjelokupnog pravosudnog sistema u 2015. godini je doneseno ukupno 88 osuđujućih presuda za korupcijska krivična djela, što predstavlja vrlo loš rezultat uzimajući u obzir na sveprisutnost korupcije u BiH.
- Na nivou cjelokupnog pravosudnog sistema u 2015. godini je doneseno ukupno 26 presuda sa krivičnom pravnom sankcijom kazne zatvora ili u omjeru 29% naspram svih osuđujućih presuda za korupcijska krivična djela. Ovakav podatak je vrlo loš rezultat

uzimajući u obzir da su zapriječene kazne za veliki broj korupcijskih krivičnih djela i do 10 godina zatvora.

- Na nivou cjelokupnog pravosudnog sistema je za korupcijska krivična djela donesen najveći broj uslovnih presuda i to 56 presuda sa tom vrstom krivično pravne sankcije, ili 63% u odnosu na ukupan broj osuđujućih presuda. Također je na cjelokupnom pravosudnom sistemu doneseno i 6 novčanih kazni za korupcijska krivična djela tokom 2015. godine.
- U predmetima u kojima je postupalo Tužilaštvo BiH je doneseno ukupno 8 osuđujućih presuda za korupcijska krivična djela tokom 2015. godine. Od ukupno 8 osuđujućih presuda u 2 predmeta su izrečene kazna zatvora, u 5 predmeta uslovna osuda i u 1 predmetu novčana kazna. Ovakav broj osuđujućih presuda i vrsta izrečenih krivično pravnih sankcija je izuzetno nezadovoljavajući uzme li se u obzir da Tužilaštvo BiH treba da procesuirá nasloženija korupcijska krivična djela u Bosni i Hercegovini.
- U predmetima pred kojima su postupala kantonalna tužilaštava u tužilačkom sistemu FBiH je tokom 2015. godine doneseno ukupno 49 presuda za korupcijska krivična djela. Najveći broj izrečenih krivično pravnih sankcija su uslovne presude i to njih 36 ili u omjeru od 72% u odnosu na ukupan broj osuđujućih presuda. U 13 slučajeva je izrečena zatvorska kazna..
- U predmetima pred kojima su postupala javna tužilaštva u tužilačkom sistemu RS je tokom 2015. godine doneseno ukupno 23 osuđujuće presude za korupcijska krivična djela, od čega je u 11 predmeta ili u omjeru 47% u odnosu na ukupan broj osuđujućih izrečena krivično pravna sankcija kazna zatvora. U 8 slučajeva je izrečena uslovna osuda i 4 slučaja novčana kazna. U pravosudnom sistemu RS je 2015. godini je zabilježen veći omjer kazni zatvora u odnosu na druge pravosudne sisteme u BiH, ali i dalje je negativan rezultat da su donesene samo 23 osuđujuće presude.
- U predmetima pred kojima je postupalo Tužilaštvo BD je doneseno 8 osuđujućih presuda za korupcijska krivična djela, od čega nije ni jedna sa kaznom zatvora, dok je izrečeno 7 uslovnih osuda i 1 novčana kazna.

Grafikon broj 6. Vrste osuđujućih presuda za korupcijska krivična djela u 2016. godini

- U pravosudnom sistemu BiH je tokom 2016. godine doneseno ukupno 149 osuđujućih presuda za korupcijska krivična djela, što predstavlja značajno povećanje u odnosu na 2015. godinu, kada je doneseno 88 osuđujućih presuda.
- Od ukupno 149 osuđujućih presuda za korupcijska krivična djela u 39 predmeta je izrečena kazna zatvora, ili u omjeru od 26%, što predstavlja lošiji omjer u odnosu na 2015., te i dalje pokazuje vrlo negativne rezultate.
- Tokom 2016. godine su izrečene 102 uslovne presude za korupcijska krivična djela, ili 68% u odnosu na ukupan broj osuđujućih presuda u pravosudnom sistemu BiH, dok je izrečeno i 8 novčanih kazni za počinioce krivičnih djela.
- U predmetima koje je procesuiralo Tužilaštvo BiH je izrečeno 13 osuđujućih presuda za korupcijska krivična djela, od čega je 6 kazni zatvora i 7 uslovnih osuda, što predstavlja određeni napredak u odnosu na 2015., ali nije još uvijek na zadovoljavajućem nivou, s obzirom na to da Tužilaštvo BiH procesuirala složena i teška krivična djela.
- Pred sudovima na nivou tužilačkog sistema u FBiH je doneseno 77 osuđujućih presuda za korupcijska krivična djela, od čega je 17 sa zatvorskom kaznom ili 22%, što je i dalje nedovoljan omjer. Najveći dio izrečenih krivično pravnih sankcija su i dalje uslovne osude, preciznije njih 58, odnosno 75% od ukupnog broja krivično pravnih sankcija, dok je u 2 slučaja izrečena i novčana kazna.
- Pred sudovima u kojima su procesuiranje vodila javna tužilaštva u RS je izrečeno 46 osuđujućih presuda za korupcijska krivična djela od čega je 12 kazni zatvora, 29 uslovnih osuda i 5 novčanih kazni. Na nivou pravosudnog sistema RS je došlo do povećanja omjera uslovnih osuda u 2016. godini u odnosu na 2015. Tako je u 2016. godini zabilježen omjer od 63% u odnosu na ostale izrečene krivično pravne sankcije.

- U Brčko Distriktu je izrečeno ukupno 4 kazne zatvora, 8 uslovnih presuda i 1 novčana kazna za korupcijska krivična djela.

Evidentno je da da uslovne osude u pravosudnom sistemu za korupcijska krivična djela dominiraju u odnosu na ostale vrste krivično pravnih sankcija, odnosno da je omjer uslovnih osuda za obje promatrane godine preko 66% u odnosu na ostale krivično pravne sankcije. Zabilježen je veoma mali broj izrečenih kazni zatvora. Ovakve vrste krivično pravnih sankcija zasigurno neće poboljšati samo povjerenje građana u javnost u pravosudne institucije, te se ovime ne šalje poruka da se korupcijski kriminal ne isplati već naprotiv.

Zaključak

Nakon sveobuhvatne analize pravosudne statistike u procesuiranju krivičnih djela, sa posebnim fokusom na korupcijska krivična djela, jasno se može zaključiti da su i dalje ostvareni nezadovoljavajući rezultati. Negativni trendovi su vidljivi u smanjenju broja prijave u radu, broja istraga u radu, broja podignutih optužnica i broja osuđujućih presuda, kako za sva krivična djela tako i za posebno promatrana korupcijska krivična djela. Ovakvi rezultati i trendovi bi trebali biti poseban fokus analize svih glavnih tužilaca u BiH, ali i samog VSTV-a, s obzirom na to da je kao strateški prioritet pravosuđa u cjelini postavljeno efikasno procesuiranje korupcijskih krivičnih djela. Na nivou pojedinačnih tužilaštava i tužilačkih sistema u BiH, neophodno je postaviti jasne ciljeve za povećanje trendova u procesuiranju korupcijskih krivičnih djela, sa posebnim fokusom na povećanje omjera osuđujućih presuda i adekvatne kaznene politike. Također primjetan je i veliki broj naredbi o nesprovođenju istraga i naredbi o obustavljanju istraga donijetih od strane nadležnih tužilaštava.

Ranija istraživanja TI BiH, kao npr. Monitoring procesuiranja korupcije pred sudovima i tužilaštvima u BiH 2015. u kojem je analizirano 276 pravosnažnih predmeta i spisa, utvrdila su da je otkrivanje korupcijskih krivičnih djela reaktivno i oslonjeno isključivo na formalnu prijavu oštećenih lica. Kada uzmemo prikriveni karakter ovih krivičnih djela, odsustva konkretne žrtve, pretpostavljeno svojstvo izvršioca (osobe sa posebnim znanjem) krivičnih djela, ovakva krivična djela se mogu nazvati neklasičnim. Upravo neklasična, specifična, složena narav predmetnih krivičnih djela zahtijeva i neklasičan pristup i neklasičan način reagovanja na ovaj vid kriminaliteta. To podrazumijeva proaktivan pristup otkrivanja i dokazivanja korupcije, gdje bi trebalo da dominira analitički, samostalni rad policije i tužilaštava, provjerom indicija i informacija. Međutim, analizom je ustanovljeno da se takve metode izrazito rijetko koriste, već da dominiraju prijave oštećenih lica, prvenstveno pravnih, i to u 59% analiziranih sudskih predmeta. Upravo se ovo može identificirati kao jedan od osnovnih uzroka ovako lošeg stanja u procesuiranju korupcijskih krivičnih djela, te je neophodno da organi nadležni za krivično gonjenje korupcije naprave radikalni zaokret u svom pristupu ovom problemu.

Posebno je zabrinjavajuća činjenica da veći dio pokrenutih slučajevau fazi istrage završava naredbom o obustavi istrage, čime se značajno narušava načelo ekonomičnosti krivičnog postupka, s tim da svi troškovi krivičnog postupka kod takvih sudskih odluka padaju na teret budžeta.

Analizirajući sve pokazatelje o procesuiranju korupcijskih krivičnih djela tokom 2015. i 2016. godine, te upoređujući ih sa prethodnim godinama pred pravosudnim sistemom BiH, **dolazi se do sljedećih posebnih zaključaka:**

- Posmatrajući sva četiri tužilačka sistema u BiH, primijetan je trend smanjenja prijave u radu za sve vrste krivičnih predmeta i taj trend traje od 2012. godine. Takođe, iako ukupan broj prijave u radu za korupcijska krivična djela i omjer u odnosu na sva krivična djela raste u 2016. u odnosu na 2015. godinu, on i dalje nije zadovoljavajući, posebno ako se promatraju ranije godine, gdje je taj broj bio znatno veći.
- Broj tužilačkih odluka koje se odnose na naredbe o nesprovođenju istrage je iznimno visok i čini preko 50% načina rješavanja prijavljenih korupcijskih krivičnih djela, što predstavlja itekako negativan pokazatelj prvenstveno rada agencija za provođenje zakona.
- Posmatrajući ukupan broj istraga u radu za korupcijska krivična djela, može se zaključiti da je došlo do blagog smanjenja istraga u radu za korupcijska krivična djela u 2016. godini poredeći je sa 2015. Posebno je zabilježen značajan pad u tužilačkom sistemu FBiH i u Tužilaštvu BD, dok je u Tužilaštvu BiH i tužilačkom sistemu RS došlo do blagog povećanja istraga u radu za korupcijska krivična djela.
- Broj tužilačkih odluka koje se odnose na naredbe o obustavi istrage je također iznimno visok i skoro svaka druga istraga u Bosni i Hercegovini za korupcijska krivična djela je završena obustavom istrage protiv osumnjčenih lica za korupcijska krivična djela.
- Broj podignutih optužnica, kako za sva krivična djela, tako i za korupcijska krivična djela, je u kontinuiranom padu već duži niz godina. Ovakvi podaci mogu biti vrlo zabrinjavajući, posebno uzimajući u obzir da se ljudski i materijalni kapaciteti tužilaštava u kontinuitetu jačaju. Posebno zabrinjava mali broj podignutih optužnica za korupcijska krivična djela, kao i stalni trend smanjenja istih. Samo mali broj tužilaštava, poput KT Tuzla ima nešto značajniji broj podignutih optužnica za korupcijska krivična djela.
- Kada promatramo ostvarene rezultate i kvalitet rada tužilaštava u Bosni i Hercegovini koji se odnose na omjer osuđujućih presuda u odnosu na ostale sudske odluke, ostvareni su zadovoljavajući rezultati. Ipak važno je naglasiti da se veoma mali broj prijavljenih lica i predmeta procesuiraju uzimajući u obzir veliki broj naredbi o nesprovođenju istrage i naredbi o obustavi istrage.
- Evidentno je da uslovne presude u pravosudnom sistemu za korupcijska krivična djela dominiraju u odnosu na ostale vrste krivično pravnih sankcija, odnosno da je omjer uslovnih presuda za obje promatrane godine preko 70% u odnosu na ostale krivično pravne sankcije.